

Omán: az arab világ essenciája, a jövő turisztikai sikeresztinációja – az állami turizmusfejlesztés-politika sajátosságai az Ománi Szultánságban

Szerző: Kovács Balázs¹

Az Ománi Szultánság az Arab-félsziget egyik leggyorsabban fejlődő állama, ahol példaértékű változások mentek végbe az elmúlt 30 év során. A jól felépített programcsomagoknak köszönhetően az 1970-es években még félfeudális állapotban lévő ország mára modern infrastruktúrával, XXI. századi technológiával, valamint jól képzett humán erőforrással rendelkező állam lett, amely egyre inkább nyit a turizmus felé is, és a következő évtizedben várhatóan a Közel-Kelet egyik turisztikai sikeresztinációja lesz.

Az „Omán 2020” elnevezésű nemzeti fejlesztési vízió keretében a szultánság nem kisebb célt tűzött ki maga elé, minthogy a gazdaság diverzifikálásának keretében jelentősen növeli a szolgáltatóipar, azon belül is a turizmus nemzetgazdasági részesedését. A fejlesztések során nagy hangsúlyt fektetnek a hagyományok megőrzésére, illetve felkarolására, valamint a környezeti fenntarthatóság biztosítására. A turizmus sikere iránt elkötelezett állami fejlesztéspolitika hatására Omán 2004-ben csatlakozott a Turisztikai Világszervezethez (WTO), és egy önálló Turisztikai Minisztériumot alapított, amely bel- és külföldön egyaránt aktív szerepet kíván játszani a turizmus népszerűsítése érdekében. Omán az elsők között csatlakozott a WTO „Tourism Enriches” programjához, amely az ágazat társadalmi és gazdasági hatásainak széleskörű bemutatását szolgáló kampánysorozat. Az ország turisztikai potenciálját ismerve nem véletlen, hogy a WTO az épített környezet fenntartható fejlesztésével foglalkozó legutóbbi konferenciáját a szultánság fővárosában, Maszkatban rendezte meg.

A jelen tanulmány Ománt mint turisztikai desztinációt mutatja be, külön hangsúlyt helyez az ötéves fejlesztési tervek, valamint az „Omán 2020” programcsomag turisztikai hatásaira és a követendő példák kiemelésére.

1. Bevezetés: a szultánság általános bemutatása

A Magyarországnál területileg két és félszer nagyobb, mint egy 2,5 millió lakosú Ománi Szultánság az Arab-félsziget dél-keleti szegletében oly szerencsésen helyezkedik el, hogy partvonalát egyszerre négy tenger is mossa. A Perzsa- és Ománi-öböl, az Arab-tenger, valamint az Indiai óceán habjai egyszerre simogatják a félsziget harmadik legnagyobb kiterjedésű országának partjait, ezzel élőhelyet biztosítanak számos, csak itt található tengeri élőlénynek. Omán a drámai szépségű természet hazája, amely varázslat – egyesek szerint – a háromezer méter magas Hadzsár-hegység csipkézett szikláinak, a végtelen sivatag és a napfényes, homokos tengerpart házasságából született.

Az Egyesült Arab Emírátságok az országot két részre osztja. Északon egy kicsi, ám stratégiai szempontból annál jelentősebb, hegyekkel borított terület, a Hormuzi-szorosra tekintő Muszandam-félsziget csúcsáról ellenőrzik az

olajszállító hajóktól forgalmas Perzsa-öböl bejáratát. Az ország jóval nagyobb kiterjedésű másik része az Emírátsoktól délre fekszik. A szultánság jelentősebb része a termékeny parti terület (Batina), míg a Hadzsár-hegység az északi partszakaszon tör az égbe. Az országgrész déli területén széles, terméketlen fennsík húzódik kis halászkikötőkkel, míg a legdélebbi partvidék igen termékeny, mert a monszun idején errefelé biztosan esik az eső. Az itt található Salalah, a déli terület üdítő színterülete, a térség turisztikai központja, amelynek kellemes klímája a környező országokból is sokak számára nyújt forráság előli menedéket. Az ország belsejében a fennsík beolvad a sivatagi királyságba, Szaúd-Arábiába, pontosabban a még felderítésre váró Rab el-Háilitba, amelynek beszédes jelentése „üres ország.” Omán nagy része sivatagi éghajlatú, meleg nyárral és enyhe téllal: Maszkatban a januári középhőmérséklet 34°C, míg júniusban átlagosan 22°C-ot mérnek².

A magas hőmérsékletű helyeken kevés és kiszámíthatatlan a csapadék, ezért az ország területének alig két százalékát vonták művelés alá, azonban a művelt területeken igényes növénykultúrák termesztése folyik. Ezek

¹ A szerző okleveles közgazdász, doktorandusz (PhD), a Magyar Turisztikai Hivatal főtanácsosa, aki – többek között – személyes utazási élményére alapozva írta a tanulmányt. Az országismertetőben helyenként kifejtett szubjektív vélemények nem feltétlenül tekinthetőek a Magyar Turisztikai Hivatal hivatalos állásfoglalásával és véleményével megegyezőnek.

² Guide to Places of the World: A geographical dictionary of countries, cities, natural and man-made wonders, The Reader's Digest Association Limited, London, 2002.

közé tartozik Batina gazdag gyümölcs- és zöldségtermelő vidéke, valamint a hegyi falvak körüli földek, amelyeket régi öntözőrendszerek (falaj) látnak el vízzel, továbbá a hegyek között húzódó védett völgyek. A főleg északon található kőolaj az ország exportjának 90 százalékát adja, de réz- és jelentős földgázkészlet is fellelhető itt, amelyet cseppfolyósítva óriási tankhajókkal szállítanak külföldre.

1. táblázat

Főbb adatok az Ománi Szultánságról

Terület	212 ezer km ²
Vásárlóerő-paritáson számított GDP	38 milliárd USD
Államforma	Örökletes monarchia, szultánság
Főbb export- és importpartnerek	Export: Kína, Dél-Korea, Japán, Thaiföld, Emirátusok Import: Emirátusok, Japán, Egyesült Királyság, Olaszország, Németország
Főbb export- és importtermékek	Export: olaj, cseppfolyósított gáz, hal, réz, textil Import: gépipari termékek, könnyűipari termékek, élelmiszer
Repülőterek száma	136
Átlagéletkor	A férfiaknál 71 év, a nőknél 76 év
Nemzeti ünnep	November 18. – Kábusz szultán hivatalba lépése
Időeltolódás	GMT +6
Szervízdíj	4% a szállodai szobára, 8% a felszolgálásra
Nemzeti légitársaság	Oman Airlines

Forrás: CIA – The World Factbook, 2005

Omán az iszlám születésének kezdetétől, 630 óta része a mohamedán világnak. A IX. században Omán független imámság lett. A XIII. századtól közel három évszázadon át stratégiai jelentőségű kikötővárosai a portugálok által 1309-ben meghódított Hormuz fennhatósága alatt álltak. 1648-ban az ománi szultán kiűzte a portugálokat, és 1698-ban birtokba vette a Mozambiktól északra fekvő kelet-afrikai állomáshelyeiket is. Omán ezennel kiterjesztette a hatalmát az Indiai-óceánra. A szultánság virágkorát a XIX. század első felére érte el, 1840-től már Zanzibár is Ománhoz tartozott, ahová a szultán ideiglenesen áthelyezte székhelyét. A század második felében trónviszályok rázták meg az országot, az örökség felosztásával egyidejűleg az ország elvesztette jelentősebb gyarmatait. Omán ekkor szoros szerződéses viszonyba lépett Nagy-Britanniával, majd csak 1970-ben vált teljesen függetlenné, de katonai kapcsolatai az angolszász világgal máig megmaradtak.

A szultánság az 1970-es évekig jószerivel a külvilágtól teljesen elzártan, középkori körülmények között létezett. 35 évvel ezelőtt azonban a felvilágosult Kábusz ibn Szaid szultán trónra kerülésével az ország lakói mintha

varázsütésre megváltoztak volna, s három és fél évtized alatt szinte a semmiből röpitették hazájukat a világ élvonalába. Nem véletlen, hogy Kábusz szultán hivatalba lépésének napját minden év novemberében a nemzeti újjászületés napjaként ünneplik meg³. Ománban az egy emberöltő alatt megvalósított fejlődés mértéke páratlan, a tényekkel szembesülve az embernek olyan érzése támad, hogy a világ legeltitkoltabb csodájával áll szemben⁴.

A hihetetlen mértékű fejlődést mutatja, hogy a hatalmas országban harmincöt évvel ezelőtt mindössze 12 kilométer hosszúságú kövezett közút létezett. Mára viszont a 35 ezer kilométeres úthálózatából 10 ezer kilométer olyan gyorsforgalmi út, amelyen – a közvilágításnak köszönhetően – éjjel is szinte nappali fényárban autózhatunk. Ráadásul az országutak két oldalát állandóan öntöztött, harsogó zöld, üde pázsit és díszcserjék szegélyezik, amely egy sivatagi országban nem kis teljesítmény. Az „újjászületés” előtti időkben az országban egyetlen postahivatal és két iskola működött, autót pedig mutatóban sem lehetett látni. 1970 előtt mindössze egy missziós kórház volt Ománban, és a telefont sem ismerték a szultánságban. Az apja lemondása nyomán trónra lépett Kábusz szultán recsegő rádió ismertethette programját, amelyet kormányával azóta is rendre megvalósít.

Mára az információs technológia vívmányai az ország minden szegletébe eljutottak, a zöldmezős beruházásként felépült egészségügyi intézményekben a legmodernebb diagnosztikai berendezésekkel folyik a kezelés. Nem véletlen, hogy az ománi egészségügyi rendszer az ENSZ szerint a világon a nyolcadik legjobb helyen áll, ahol nemcsak az orvosi ellátás, hanem a gyógyszer is ingyenes. A tanítás napjainkban közel 1200 iskolában zajlik országszerte, az oktatás színvonalának egyik fokmérője, hogy angolul szinte mindenkivel és mindenhol meg tudja magát értetni az erre járó idegen.

2. Omán turisztikai kínálata

A szultánság hivatalos turisztikai honlapján⁵ az ország turisztikai kínálatát két nagyobb csoportra bontva ismertetik. Az első csoportba a természet szépségére, a páratlan növény- és állatvilágra épülő ökoturizmushoz kapcsolódó vonzerőket sorolják, míg az attrakciók másik, nagyobb szegmensét a történelmi, építészeti emlékekre és az egyéb ember alkotta vonzerőkre épülő (kulturális) örökségturizmus jelenti.

A természeti vonzerőkre épülő turizmus tekintetében három főbb termékcsoporthoz különíthető el: strandok, az időszakos vízfolyamok (wadi), illetve az évezredek múltra

³ Tribute: Felicitations to His Majesty Sultan Qaboos Bin Said and people of Oman on the occasion of the 33rd National Day, pp: 1-207, 2004.

⁴ Lovas István: A világ legtitkoltabb csodája, Omán: harmincnégy év alatt a semmiből a harmadik évezredbe, Magyar Nemzet, 2004. március 27., p. 34.

⁵ <http://www.destinationoman.com>

visszatekintő, felszínen vezetett vízzállító- és öntözőrendszerek (falaj).

- Az 1700 kilométer hosszú partszakasz bőven nyújt lehetőséget a *strandolás* szerelmeseinek. Számos szálloda rendelkezik privát stranddal, amelyeken az ide látogatók háboríthatatlanul ismerkedhetnek az egyedülálló szépségű part menti természettel. Az ország legjelentősebb strandjai közé tartozik az Aviation Beach Al Azaiban, a Crown Plaza Hotelhez és az Intercontinental szállodához tartozó Qurum Beach, továbbá az Al Bustan felé vezető úton található Bandar Jissah.
- Az *időszakos vízfolyamok* némelyike az év egészében szállít annyi vizet, hogy üdítő színteljesen lehessen az omániak által igen kedvelt kirándulásoknak, amely során a természetjárás frissítő fürdőzéssel párosulhat a pálmafákkal és gazdag növényzettel szegélyezett oázisokban. A legtöbb wadi összerékmeghajtású gépkocsival érhető csak el, e látványosságokat helyismerettel rendelkező vezetővel tanácsolt felfedezni. Az öntözőberendezések hagyományos változata a szultátságban hosszú évszázadokon keresztül az egyetlen vízforrás volt a forrásoktól távol élők számára. A mérnöki bravúrral kiépített *öntöző- és vízzállító rendszerek* nagy része ma is használatban van, jóllehet a vezetékes víz ma már az ország minden lakott településére eljut, mégis az ősi hagyományok ápolása és felélesztése miatt a kormány támogatja a falaj-rendszer rekonstrukcióját. Egyes csatornaszakaszok 1500 éves múltra tekintenek vissza, amelyek így a technikatörténeti kulturális vonzerők számát gyarapítják.
- Az ember alkotta vonzerők közül Omán turisztikai kínálatában a legnagyobb hangsúlyt az *erődítmények* és az *órtornyok* kapják, amelyek az ország minden szegletében megtalálhatóak, tekintve, hogy több mint ötszázat tartanak nyilván belőlük. Az elmúlt években a tervszerű felújítási programnak köszönhetően eredeti pompájukban helyreállított erődök az ország gazdag történelmének lenyomatai, egyben a leglátogatottabb turisztikai attrakciói is. A Maszkatban található Jalalai- és Mirani-erődök a XVI. századi portugál építészet nyomait is magukon viselik, és a főváros egyik jellegzetes tájékozódási pontjaként ismertek mind a mai napig. A Bahla városában található erődöt, mint a sárbevonatú falakkal épített erődök jellegzetes példányát az UNESCO felvette a világörökségek listájára. Az elmúlt években felújított erődök közül különös figyelmet érdemel még a rustaqi és az 1668-ban – az egykori fővárosban Nizwában – épült erőd, amely mindmáig az Arab-félsziget legnagyobb ilyen jellegű építménye. A Nakhal-erőd, valamint a XVII. században az imám lakhelyéül szolgáló Jabrin-erőd festett belső falaikkal, kazettás faburkolatú mennyezetükkel korbú és méltó emlékei a gazdag múltnak, illetve a múltjára büszke jelennek.

Az Ománban található egyedi *növény- és állatvilág páratlan nemzeti kincs*, amelynek megőrzésére az ENSZ keretében futó programok segítségével is nagy hangsúly helyeződik. A biodiverzitás megőrzését szolgáló program keretében Ománban nagy körültekintéssel biztosítják a mintegy 1200 őshonos növényfaj természetes környezetében való életben maradását, amelyek közül a legjobb minőségű tömjént adó bosweillia sacra-val minden Ománban járó turista találkozhat. Az arab gazella, a csikos hiéna, a sivatagi róka és farkas, valamint a nyársszarvú antilop Omán sokszínű állatvilágának szimbólumai. Az ország fekvésének köszönhetően itt keresztezik egymást az európai, az ázsiai és az afrikai madárvonulási utak, amelyek az ornitológusok mekkájává teszik a szultánságot: az itt megfigyelhető 468 félé madárfajból 388 a vándormadarakhoz tartozó fajok száma. Omán tengerparti fekvésének köszönhetően húsféle bálna- és delfinfajt kaphatnak távcső végére az ide látogatók, mégis az elsőrendű természeti jelenségnek a tengeri teknősök fészekrakó helyei számítanak. A Masirah-szigeten található Ra's al Hadd Teknős Rezervátumot évről-évre tengeri teknősök tízezrei keresik fel az Arab-öböltől a Vörös-tengeren át egészen Észak-Afrika partjáiig, hogy tojásaikat a forró homokban kiköltse. A Turisztikai Világszervezet az ökoturizmus *fenntartható fejlesztésének iskolapéldájaként* tartja számon azt a gyakorlatot, amelynek során a turisták – a teknősök teljes zavartalanságának biztosítása érdekében – csak nagyon szigorú feltételek mellett tehetnek látogatást e természetvédelmi területen.

Az útikönyvek további vonzerőként tartják számon a jellegzetes bazársorokat, a „szuk”-okat, amelyek szép számmal találhatóak Omán városaiban. A napi szükségletek mellett mirha és tömjén is vásárolható itt minden mennyiségben, illetve az ománi kézművesség remekbe szabott görbe törjeiből, a handzsárból is jelentős felhozzalal ismerkedhet meg az erre járó vásárló. A handzsár egyébként nemzeti szimbólum, ábrázolásával a nemzeti lobogótól kezdve a légitársaság felségjelzéséig mindenütt találkozhatunk.

A fent bemutatott vonzerők piacra vitelét jól felépített *marketing stratégia* segíti. E stratégia központi eleme az erős nemzeti branding, amely az országnak az arab világon belüli pozicionálását szolgálja a következő szlogenel: „Omán, az arab világ esszenciája.” A központi üzenetet ugyanakkor al-brandekre bontják, amelynek segítségével az országban található hat turisztikai régió mindegyike saját arculattal rendelkezik. Az arculatformálás középpontjában a régiós szinten elkészített vonzerőleltár áll, amelynek alapján a 2. táblázatban bemutatott helyi sajátosságok és a hozzájuk kapcsoló attrakciók emelhetők ki.

Az Ománba látogató turistának garantáltan olyan *meseszerű élményben* lesz része, amely a visszatérést követően is még hosszú ideig az ország időtlen nyugalma

2. táblázat

Nemzeti brand: Omán, az arab világ esszenciája

Régió	Attrakciók
Muszandam – Ékkő a koronán	Fjordok, hegyek, kulturális örökség, tenger
Szohar/Batina – Az ománi tengerpart	Erődök, kikötők, strandok, hegyek és szigetek
Maszkat/Sur – Azúr-part	Nemzetközi desztináció, drámai tájak, kis halászfalvak, hagyományos életvitel
Nyugati-Hadzsár – Tradíció, hegyek és az élő történelem vidéke	Hegyek és platók, erődök, gazdag archeológiai leletek, páлмаültetvények és időszakos vízfolyások (wadi)
Közép-Omán – Az arab csodavilág	Szagatott partvonal, távoli falvak és természeti csodák
Szalalah – A tömjén és pálmák földje	Gazdag zöld növényzet, történelmi emlékek, hűsítő monszun

Forrás: DG Tourism, Omán

iránti csábító vágyakozásként jelenik meg emlékezetében⁶. Még az arab országokban otthonosan mozgó tapasztalt túrázók is belátják, hogy szinte egyik ország sem annyira hagyománytisztelően modern, s mindeközben vegytisztán arab, mint Omán. Itt még nem rontotta és hígította fel a turizmus tömegáradata az ősi hagyományokat és életvitelt, és ismerve a helyi értékeket szem előtt tartó, a globalizáció árnyoldalait elkerülni hivatott állami fejlesztéspolitikát, ettől nem is kell tartani.

Míg korábban az országban nem létezett turisztikai szuprastruktúra, mára valamennyi jelentősebb nemzetközi szállodalánc képviselteti magát. Az InterContinental által üzemeltetett, az Ezeregyéjszaka meséi hangulatát megidéző Al Busztán Palotaszállót a Condé Nast Traveller folyamatosan a világ legjobb szállodai között jegyzi. Az országba érkező turistaként is azonnal szembeötlő a makulátlan rend és tisztaság: sehol egy eldobott nejlonszatyor vagy kallódó papírszemét. A közbiztonság messze meghaladja az európai szintet, a vallási, etnikai türelem példás. Ennek köszönhetően a helyiek és turisták is a lehető legnagyobb biztonságban érezhetik magukat, még a legzegzugosabb utcákban sincs félnivaló sötétedés után. Sehol egy hangos szó, és abban is biztosak lehetünk, hogy a közlekedésben szintén partnerekre találunk az utakon. A dudálás, erőszakoskodás itt ismeretlen fogalmak.

Ománban – legyen szó az élet bármely területéről – nagyon hangsúlyos a nemzeti hagyományok tiszteletben tartása és ápolása. Az életszínvonal folyamatos növekedését jól szemléltetik a gombamód épülő neoarab stílusú házak és villák, ám ezek egyike sem kihívó. A gazdagság

és jólét nem párosul a hivalkodással. Még a fővárosban, Maszkatban is teljességgel hiányoznak a természetidegen felhőkarcolók és a csillogó-villogó építménycsodák. A gazdagság itt nem akar mindenáron az égbe törni. A szállodákon kívül egyetlen épület sem emelkedik négy-öt szintnél magasabbra, gondosan ügyelve a színek és formák harmóniájára, mintha csak Szindbád titokzatos világának festményeszerű ábrázolása lenne a cél. Ez a visszafogottság azonban másra is jellemző. Az ománi férfiak ropogós, patyolattiszta, fehér földig érő ruhában, úgynevezett dishdash-ban járnak, amelynek bojtjait a jellegzetesen fűszeres parfümbe mártják. Az állami alkalmazottak – a hagyománytisztelőt jegyében – kivétel nélkül e népviseletet öltik magukra. A nők között – főleg vidéken – nem ritka a csador viselése, jóllehet több iszlám országtól eltérően ez nem kötelező, s a nők teljes jogú tagjai a társadalomnak: autót vezetnek, dolgoznak ugyanolyan természetességgel, mint itthon, Európában. A visszafogottság az árszínvonalban is megtapasztalható. A szállodákon kívül az árak többnyire jóval a magyarországi árszínvonal alatt vannak, míg a szállodai árak már némileg az európai átlag felettiek, ám az ár-érték arányt tekintve így is igen kedvezőnek mondhatóak.

Az ország mesebeli hangulatához hozzátartozik a mindenhol érezhető tömjénillat. Tekintve, hogy a világon egyedül itt nő a legjobb minőségű tömjént adó bokor, így nem véletlen, hogy a levegőben mindenütt ennek kellemes aromája, illetve mirha- és jázminillat kavargog. A bazarban a tömjéntől és mirhától roskadozó fazekak között bókászva a bibliai három királyok világa elevenedik meg a turisták szeme előtt. Omán *rendkívül turistaszertető és turistabarát ország*. Az erre járó idegen számára megnyugtató komfortérzést jelent, hogy szinte minden arab felirat angolul is fel van tüntetve, legyen az a legutolsó falusi iskola neve. A közúti jelzések bőségesek és egyértelműek, ami külön öröm az országot bérautóval felfedező turistának. Az utazót számos színes program és páratlan látnivaló fogadja.

3. Az „Omán 2020” elnevezésű stratégia (vízió) és turizmusfejlesztési programja

A távlatokban gondolkodó kormányzat felismerte, hogy az elsősorban petrolikián alapuló gazdaságát – az olajtartalék kimerülése utáni időkre is gondolva – sokszínűvé kell tenni. Ennek egyik módja a szolgáltatóipar fejlesztése, amelyet ötéves tervecsomagokban hajtanak végre. Az ománi „Széchenyi Terv” kidolgozásában oroszánrészt vállaló al Zubair miniszter az „Ősi civilizáció – modern nemzet” című könyvében⁷ részletesen kitér az ománi turizmusfejlesztés

⁶ Lou Callan – Gordon Robinson: Oman & the United Arab Emirates. Lands of gold and frankincense, Lonely Planet Publications, pp: 85-108, 2000.

⁷ Mohammad Al Zubair – Vincent McBrierty: Oman: Ancient Civilisation: Modern Nation, Towards a Knowledge and Service Economy, Trinity College Dublin Press, 2004, pp: 137-155.

mögött meghúzódó célokra. A minőségi turizmus fejlesztésével a kormányzat egyszerre kíván hozzájárulni a gazdaság sokszínűvé válásához, az életminőség javításához, a nemzeti büszkeség erősítéséhez, valamint a hagyományok és a kulturális örökség ápolásához.

3. táblázat

Az „Omán 2020” vízió főbb gazdasági indikátorai

Főbb szektorok GDP-hez való hozzájárulása	1995	2000	2020
Olaj	33,5	25,9	9,0
Gáz	1,5	5,0	10,0
Mezőgazdaság	3,0	3,5	3,1
Halászat	1,1	1,0	2,0
Bányászat	0,6	0,6	2,0
Könnyűipar	5,4	6,8	15,0
Közműipar	1,7	4,3	2,0
Építőipar	3,2	6,9	10
Turizmus és kereskedelem	14,1	17,8	18
Informatika	7,0	8,6	8,0
Bankszféra	7,9	4,3	8,0
Állami szféra	13,9	12,6	10,0
Egyéb szolgáltatás	7,1	3,2	2,9

Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium, Muszkat, Omán⁸

Az ötéves kormányzati tervek ívét felvázoló, „Omán 2020” elnevezésű jövőképek meghatározó eleme a turizmus. E cselekvési program keretében másfél évtized alatt 18%-ra tervezik növelni a turizmus és a kereskedelem részesedését a nemzeti összterméken belül. Az ománi turizmus társadalmi és gazdasági jelentőségének felismerését jelzi, hogy az elmúlt évben az ország csatlakozott a Turisztikai Világszervezethez⁹ és ugyancsak 2004-ben egy önálló, teljes hatáskörű Turisztikai Minisztériumot is létrehozta¹⁰. Az ágazat koncentrált, stratégia alapján koordinált fejlesztését 2002-ben határozták el kormányzati szinten, amikor átfogó tanulmány¹¹ készült az ország turisztikai adottságairól és a kitörési pontokról. E tanulmány SWOT-elemzése az ománi turizmus erősségei között az alábbi tényezőket említette meg:

- Három kontinens kereszteződésében fekvő, jól megközelíthető ország;
- A tenger, a változatos formájú hegyek és a homok komplex turisztikai attrakciót jelent;
- A még teljesen kihasználatlan, egyedülálló barlangrendszer turisztikai célú hasznosítása óriási lehetőség;

- A rendkívül gazdag flóra és fauna;
- Az év minden időszakában megfelelő klíma az Arab-félsziget egész éves („all year round”) desztinációjává teszi Ománt;
- A gazdag történelmi és kulturális örökség, amelyek emblemikus megnyilvánulásai az erődök sokasága;
- A modern turisztikai infrastruktúrát nyújtó nemzetközi szállodaláncok jelenléte, fejlett közlekedési hálózat és magas szintű szolgáltatások, amelyek ötvözik a helyi kultúra és a modern komfort előnyeit;
- A kiemelkedően jó közbiztonság és higiénias feltételek, tisztaság.

A tanulmány következtetése, hogy az ománi turizmusban rejlő lehetőségek az adottságokhoz képest kihasználatlanok, az ágazat a képességeihez képest jelentősen alulteljesít. A turizmus GDP-hez való hozzájárulása messze alatta van a hasonló adottságokkal rendelkező környező országok mértékénél. Ugyanakkor a fejlesztések segítségével a turizmus a szolgáltatóipar olyan ágazatává válhat, amely komolyan hozzájárulhat az ománi gazdaság sokszínűvé tételéhez, a petrolkémia alapuló egyoldalúságának oldásához. A kormányzati tanulmányban megfogalmazott jelszó szerint cél a turizmust érintő ágazatok mindegyikében a szolgáltatásközpontúság erősítésével, a köz- és magánszféra együttműködésének ösztönzésével, valamint a hagyományokon alapuló, értékközpontú fejlesztésekkel az ágazat kedvező társadalmi és gazdasági hatásainak emelése. A turizmusfejlesztési prioritásokat összefoglaló akciótervben (Priority Action Plan) a turizmus koncentrált fejlesztése mellett érvként egyebek mellett az ágazat kiemelkedő munkahelyteremtő és a helyi kézművesipar számára pótlólagos keresletet teremtő hatását, az információs technológia elterjesztésében játszott szerepét, illetve a nemzeti kultúra ápolásához, továbbá a nemzeti büszkeség erősítéséhez való hozzájárulását említik.

Az ománi turizmus alapos helyzetelemzését megfogalmazó tanulmányban rögzítettek szerint az ország szállodakapacitása a szultánság méretéhez és adottságaihoz képest elenyésző, jöllehet a korábbi évtizedekhez képest így is „forradalmi változás” zajlott le e területen. Maszkaton kívül a déli üdülőterületen egyedül Salalah rendelkezik még „jelentősebb” szállodakapacitással, azonban az egységek száma itt sem haladja meg a tizet. A WTO legfrissebb adatai alapján¹² 2002-ben az Ománban regisztrált külföldi vendégérkezések száma 817 ezer volt, amely öt és félszerese az 1990-ben regisztrált 149 ezer vendégérkezésnek. A Turisztikai Világszervezet 2001-ben 829 ezer vendégérkezést tartott számon, amelyen belül 68 százalékára tehető a szállodákban megszállt külföldi vendégek száma. A magas arány elsősorban a szállodák dominanciájára utal.

⁸ <http://www.moneoman.gov.om/vision2020.html>

⁹ <http://www.world-tourism.org/states/eng.html>

¹⁰ Oman Observer, *Oman celebrates 34th National Day: An occasion to reaffirm citizens commitment to nation building*, pp: 1-2, 2004. 11. 18. , <http://www.omanobserver.com>

¹¹ Tourism today: a status report, DG Tourism, Ministry of Industry and Commerce, Oman, 2002.

¹² http://www.world-tourism.org/facts/statistics/middleeast_2004.htm

Szállodakapacitás és a szállodai vendégforgalom az Ománi Szultánságban

	Szállodák száma	Vendégek száma		
		Belföldi	Külföldi	Összesen
1997	59	87 397	375 753	463 150
1998	89	105 296	423 953	529 249
1999	102	123 925	502 788	626 713
2000	100	138 711	571 110	709 821
2001	115	187 176	562 119	749 295

Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium, Muszkat, Omán

A szultánság területén található kereskedelmi szálláshelyek – nemzetközi összehasonlítás alapján – viszonylag alacsonyabb kapacitáskihasználtsága, és az a tény, hogy az utóbbi időben jelentős szállodai infrastruktúrafejlesztések kezdődtek az országban, valamint az alacsony – átlagosan 1,8 napos – tartózkodási idő arra enged következtetni, hogy Omán a vendégerkezés és a vendégéjszakák száma tekintetében *jelentős fellendülés előtt áll*. Ebből a szempontból az ománi turizmus fejlődése a következő években erősen kínálatvezérelt lesz, amely a marketingeszközök koncentrált használatát kívánja meg. Az imént vázolt tendenciát erősíti a WTO nemzetközi turizmusból származó bevételeit részletező táblázatának Ománra vonatkozó sora, amely szerint 1990 és 2003 között mintegy megtriplázódott, 69 millió USD-ről 219 millió USD-ra nőtt az ország nemzetközi turizmusból származó bevétele¹³. A 2001-ben regisztrált, mintegy 44,7 millió riálos árbevétel közel 26 milliárd forintnak felel meg, amely szállodai egységenként átlagosan 225 millió forintos, értékesítésből származó bevételt jelent (5. táblázat). Ez nemzetközi viszonylatban alacsonynak tekinthető. Ebben az esetben az átlagbevétel összegét vélhetőleg az alacsony kategóriájú egységek árai csökkentik, azonban e hipotézis igazolását a megfelelő adatok hiányában jelenleg nem lehet elvégezni.

Az államilag koordinált ománi turizmusfejlesztési politika középpontjában az olyan nemzetközi jelentőségű

vonzerők kialakítása áll, amelyek egyszerre kiemelik és közvetítik az ománi hagyományokat, ugyanakkor harmonikusan illeszkednek az épített és a természeti környezethez. Az utóbbi időben számos befektető kezdett nagyszabású fejlesztésekbe a turizmus területén, amelyek többségében a kormányzat is partner volt. A sorból három komolyabb, a központi kormányzat által is támogatott kiemelt turisztikai nagyprojektet érdemes kiemelni:

- A maszkati tengerpart fejlesztési projekt keretében a nemzetközi Seeb repülőtértől 5 kilométerre északra egy közel 7 kilométer hosszú partszakasz turisztikai központtá való kiépítése kezdődik meg, komplex szolgáltatást nyújtó exkluzív strandokkal és mindezt egészségklubokkal, sportpályákkal, színházzal és lakóparkkal kiegészítve. E projekt keretében egy mesterséges sziget létesítésével pedig egy 5 csillagos szállodának, illetve egy 18 lyukú golfpályának nyitnak teret. A tengerparton épülő „Kék város” első fejlesztési szakasza 325 millió dollárba kerül. A tervek szerint az építkezéseket 2009 végén fejezik be, a teljes projekt 15 éves átfutási idejű. A 35 négyzetkilométernyi területen elterülő „Kék város” 200 ezer embernek ad majd otthont, és a remények szerint évente több százezer turistát vonz. A teljes projekt kivitelezése ötezer munkahely létrehozásával jár¹⁴.
- Ez év végén kezdődik meg a „Barr Al Jissah Élmenypark” elnevezésű megaprojekt kivitelezése, amelynek

Vendégéjszakák száma és a szálláshelyek árbevétele az Ománi Szultánságban

	Vendégéjszakák száma	Árbevétel ománi riálban *	Szálláshelyek kapacitáskihasználtsága (%)
1997	1 157 875	42 002 532	51
1998	1 385 814	43 212 201	47
1999	1 340 551	40 423 063	41
2000	1 405 042	45 744 488	42
2001	1 374 733	44 775 909	45

Forrás: Nemzetgazdasági Minisztérium, Muszkat, Omán, 2005

* 1 ománi riál kb. 580 forint

¹³ http://www.world-tourism.org/facts/statistics/middleeast_2004.htm

¹⁴ <http://www.fn.hu>

keretében Maszkattól tíz kilométernyire délre az Ománi-öbölben többfunkciós városrész és rekreációs központ kerül kialakításra, ahol többek között 4-, 5- és egy 129 szobás „6-csillagos” szálloda, továbbá golfpályák, élményfürdő, családbarát üdülővillák és egy témapark fogadja majd a látogatókat.

- Omán déli részén található *Salalah turisztikai infrastruktúrájának* további mennyiségi- és minőségi javítása ugyancsak a közeljövőben kezdődik meg.

Omán jelentős kedvezményekkel várja az országba érkező külföldi befektetőket, akiket – a Nemzetgazdasági Minisztérium tájékoztatója alapján – a kezdeti beruházások után még 20 évig megilletnek a kedvezmények¹⁵.

Az ománi gazdaságnak a turizmus felé való dinamikus nyitását nemcsak a friss WTO-tagság, az újonnan alapított Turisztikai Minisztérium, valamint az elmúlt években megindult nagyszabású beruházások mutatják, hanem az ország vezetésének elkötelezettsége az ágazat hosszú távon is fenntartható fejlesztése mellett. „Omán nem a tömegturizmus játékszere” – nyilatkozta a WTO News¹⁶ szerkesztőségének a frissen kinevezett ománi turisztikai miniszter, Rajiha Abdul Ameer Ali. A fentiekben leírtak alapján a főbb turisztikai termékek az öko- és kalandturizmus, valamint a magas szolgáltatási szintet jelentő üdülturizmus köré csoportosíthatóak leginkább, s ezek mindegyikét erősen áthatja a kulturális örökség dimenziója. Omán friss WTO tagsága elégnék bizonyult ahhoz, hogy idén februárban nagysikerű konferenciát¹⁷ bonyolítson le az épített környezet turisztikai hasznosítása témakörben. Az itt elfogadott *Maszkati Deklaráció* Omán példáján a hagyományok felkarolására és az épített örökségek turisztikai célú hasznosítására ösztönzi, valamint az ágazat érdekében a stratégiai tervezés fontosságára hívja fel a tagállamok kormányainak és hatóságainak a figyelmét.

A WTO tagállamok közül Omán elsőként állt a *Tourism Enriches*¹⁸ program élére, amely az ágazat társadalmi és gazdasági hasznosságának, valamint a turizmus értékteremtő folyamatainak megismertetésére törekszik a hazai lakosság és a turisták körében. Az idén áprilisban indított kampány keretében társadalmi célú hirdetésekben, népszerű televíziós műsorokban beszélgetések

keretében mutatják be a turizmus hatásait az ország életére, és felhívják az ország lakóinak figyelmét a fenntartható turizmusfejlesztés áldásos hatásaira. A turizmus nemzetgazdasági jelentőségét is hangsúlyozó, a közeljövőben induló kampány széles médiatámogatottsággal három évig fut majd Ománban. Ugyancsak új – a turisztikai- és a vállalkozási tárcák közös kezdeményezésésként – felvilágosító kampány indult Ománban, amely az iszlám és az arab kultúra, valamint a vendéglátás és vendégfogadás hagyományaira, továbbá a közöttük meglévő évszázados kapcsolatokra irányítja a figyelmet.

Omán hagyományosan jó viszonyt ápol a környező arab országokkal, ez az együttműködés a turizmus területén is megmutatkozik. Az Öböl-menti Országok Együttműködésére (G.C.C.) alapozva Omán komplementer turisztikai termékekkel lép fel a régió piacán. Omán és a szomszédos Egyesült Arab Emírátságok egy desztinációként való hirdetése a régióban való hosszabb tartózkodásra ösztönzi az Emírátságokba irányuló jelentős, évi közel 6 millió látogatót. Míg az Egyesült Arab Emírátságokba érkező utazók nagy részét az üzleti és városlátogató turisták teszik ki, addig Omán az öko- és kalandturistákat, valamint az üdülést és kikapcsolódást keresők számára nyújt – az előbbieket jól kiegészítő – vonzerőket és szolgáltatásokat.

4. Utazási információk

A fejlett turizmussal rendelkező európai országok túraszervezői már felfedezték maguknak Ománt, évi mintegy 80-100 ezer európai – elsősorban angol és német – turistát utaztatnak a szultánságba. Magyarországon¹⁹ még nagyon kevés utazási iroda ajánlatában szerepel úti célként Omán, ám nem kell különösebb jóstehetség ahhoz, hogy kijelentsük: ez a helyzet nagyon gyorsan meg fog változni fog, és a magyar turisták is egyre nagyobb számban ismerkedhetnek meg az arab világ esszenciájával, ahol az utazó egy idegen civilizáció első hírnökeinek egyikeként találkozhat egy ősi és nagyon gazdag kultúrával úgy, hogy megszokott kényelméről sem kell lemondania. Omán – sok minden egyéb mellett – szép példája annak is, milyen az, amikor az állam komolyan veszi a turizmus fejlesztését. E tanulmány ennek vázlatos bemutatásához kívánt hozzájárulni.

¹⁵ <http://www.moneoman.gov.om/invest.htm>

¹⁶ WTO News: Oman opens its doors to tourism, 2nd quarter 2005, Issue 2, <http://www.world-tourism.org>

¹⁷ WTO Conference on Built Environments for Sustainable Tourism - (BEST), 6-8 February 2005, <http://www.bestoman.com>

¹⁸ A Global Communications Campaign for Tourism: “Tourism enriches individuals, families, communities and all the world.” <http://www.world-tourism.org/newsroom/campaign/menu.htm>

¹⁹ A Magyar Köztársaság Ománban diplomáciai képvisellel még nem rendelkezik. A Külügyminisztérium tájékoztatása szerint a magyar utazásszervezők és állampolgárok a beutazási feltételekről – szükség esetén – az Ománi Szultánság bécsi nagykövetségének Konzuli Osztályán érdeklődhetnek